

CO JE A CO NENÍ ŠARÍ'A?

NEŽ POHOVOŘÍME O ŠARÍ'I ...

- Islám s 1,7 mld. Vyznavačů, muslimů, je druhým nejrozšířenějším a zároveň nejrychleji se šířícím světovým náboženstvím
- Islám věří v Jediného Boha (arab. الله *Alláh*) který stvořil svět a seslal lidstvu zákon, jímž se má řídit
- Tento Bůh je Jediný a Jedinečný jakožto Stvořitel, Vládce a Jediný hodný uctívání, Kterému nic není podobno a nic s ním není srovnatelné a Který Jediný dokáže popsat Sám Sebe ve Svých jedinečných vlastnostech.
- Zákon, který poslal, má společné a jednotné jádro a odráží se charakteristickým způsobem v poselstvích proroků od Adama a Noeho, přes Abraháma, Mojžíše a Ježíše až k poslednímu Muhammedovi, mír a požehnání s ním.

ŠARÍ'A V ARABŠTINĚ A V KORÁNU

- v arabském jazyce výraz شريعة šarí'a znamená vytýčená cesta k prameni, napajedu, zdroji vody, případně k jinému životně důležitému místu
- v Koránu se arabský trojsouhláskový kořen ش-ر-ع š-r-' vyskytuje celkem na 4 místech.
- základní slovesný tvar شَرَعَ šara'a znamená „uzákonil něco,“ či „učinil něco zákonem, pravidlem, závazným principem
- Korán toto sloveso pojí se slovem Alláh, tj. Božím jménem v Koránu, případně s božstvy, které lidé uctívají mimo něj
- příklad koránského použití tohoto slova:

لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

A každému z vás jsme určili pravidla a dráhu vyšlapanou. (Máida: 48)

ŠARÍ'A JE:

- Zákon, který lidstvu zvěstoval Bůh prostřednictvím proroků – neomylná, nejspravedlivější a člověku nejpřirozenější pravidla a hodnoty, která Bůh po lidech vyžaduje.
- Zjevený systém třídící lidská přesvědčení, slova a činy na povinné, doporučené, neutrální, zavrženíhodné a zakázané.
- Bohem seslaný soubor norem určených náboženským učením, které se projevují či odrážejí na tom, v co muslim věří či nevěří, resp. koná či nekoná, potažmo nemá věřit či nemá konat.
- Určena k ochraně víry, života, soudnosti, majetku, rodové linie a cti lidí.
- **V současnosti je šarí'a vedle anglosaské právní tradice a římsko-kontinentální tradice po *Code civile* jediným dalším pramenem světových legislativ.**

ŠARÍ'A NENÍ:

- Islámské právo (právní věda, právnícké uvažování), zákonodárství, soudnictví či zvykové právo muslimů
- Aktuální legislativa většinově muslimských zemí či politická agenda militantních nebo extremistických uskupení
- Systém zákazů, anebo výčet trestů včetně tělesných
- Ucelený zákoník či uzavřená množina zákonů ve smyslu západního práva – **šarí'u nelze přechít ale jen poznávat a odhalovat!**
- Šarí'atská norma není vždy nutně i zákonem či direktivou a ve velké většině případů není ani vymahatelná, závisí jen na přesvědčení a svědomí
- Každá taková norma platí především v náboženské rovině, menší část z nich lze navíc i soudně vymáhat, ale jen na území, kde jsou dílem legislativy a kde existuje odborně kvalifikovaný šarí'atský soudní systém
- Co je vymahatelné, určuje zase jen sama šarí'a

ŠARÍ'A vs. ISLÁMSKÉ PRÁVO

- **ŠARÍ'A** = neměnná, Bohem daná kvalifikace věrouk, přesvědčení, ideologií, obřadů, morálky, etikety, zákonů, souzení a vztahů mezi lidmi, přímo či nepřímo ustavená náboženskými texty závaznými pro každého muslima
- **ISLÁMSKÉ PRÁVO** = porozumění, studium šarí'y, odkrývání jejích nepřímo stanovených norem a poznávání těch přímo stanovených, jakož i její praktická aplikace v konkrétním čase a místě muslimskou komunitou. Může se měnit.

Důležitý pojem: **فقه** **fikh** – daleko lépe odpovídá evropskému schématu práva, právní vědy, potažmo jurisprudence

ZÁKLADNÍ ZDROJE FIKHU

- **Korán** – přímé nestvořené slovo Boží seslané Proroku Muhammadovi, mír a požehnání s ním, prostřednictvím anděla Džibríla (Gabriela), mír s ním.
- **Sunna** – odkaz Proroka v tom, v co věřil, hlásal, prosazoval, čím se řídil a jak konal či co schválil.
- **Idžmá'** – konsensus učenců odborně zběhlých ve studiu rozličných islámských nauk
- **Právníká analogie**

VEDLEJŠÍ ZDROJE A PRINCIPY FIKHU

- Činy, slova a interpretace raných muslimů
- Zamezení škodě a zajištění přínosu, upřednostnění většího dobra a menšího zla
- Presumpce setrvalosti

Obecný princip: Vše je dovoleno, kromě toho, co je výslovně zakázáno (v otázce věrouky a uctívání naopak)

- Upřednostnění lepšího řešení, preferování lepšího řešení
- **Důležitý pojem: idžtihád** = samostatné právní posuzování, odkrývání těch norem, které nejsou ve zdrojích explicitně stanoveny

5 NEJZÁKLADNĚJŠÍCH PRAVIDEL ŠARÍ'Y

- 1. Činy jsou souzeny podle úmyslů.
- 2. Nelze způsobovat, ani snášet škodu.
- 3. Pochybnost nevyvrací jistotu
(důsledek: **presumpce nevinny a důkazní břemeno**)
- 4. Obtíž vyžaduje ulehčení.
- 5. Místní reálie rozhodují o výsledné podobě normy.
(důsledek: **flexibilita**)

SUBJEKTY ŠARÍ'Y

- Každý dospělý svéprávný muslim či muslimka bez ohledu na to, kde se nachází
- Děti muslimů v příslušných předpisech
- Nemuslimové pod muslimskou jurisdikcí v příslušných předpisech a v situaci, kdy vstupují do sporů s muslimy
- **Důležitý důsledek: šarí'a povínuje muslima respektovat dohody, dodržování zákonů byť i neodvozených z šarí'y je součástí dohody a proto je jejich dodržování šarí'atskou povinností.**

SFÉRY A DOMÉNY ŠARÍ'Y

- Věrouka a teologie
- Obřady a uctívání – modlitba, půst, náboženská daň, pout' do Mekky, ...
- Morálka – chvályhodné a zavrženíhodné vlastnosti
- Etiketa – co je slušné a co je neslušné, společensky nevhodné
- Předpisy potravy, odívání, lovu, zemědělství ...
- Předpisy manželství, dědictví ...
- Předpisy obchodování, sdružování ...
- Předpisy vládnutí, moci zákonodárné, výkonné, soudní ...
- Předpisy trestání zločinů, řešení konfliktů a sporů ...
- Předpisy vztahů mezi různými státy a odlišnými komunitami lidí

ŠARÍ'A V TRESTNĚPRÁVNÍ ROVINĚ

- **Princip odplaty:** možnost poškozeného oplatit pachateli újmu, žádat odškodné, nebo mu odpustit, což je nejlepší
- **Fixní trestní sazby** (arab. حدود *hudúd*) – krádež, smilstvo, křivé nařčení, opilství, ozbrojené přepadení, odpadlictví. **Hudúd platí pouze pokud se splní podmínky uložení, vztahující se na: čin, pachatele a odstranění překážek**
- **Trest v kompetenci soudu** – všechny ostatní a ty zločiny trestatelné trestem *hudúd*, pokud nejsou splněny podmínky jejich uložení, nebo existují překážky.
- **Důležité pravidlo: Raději propustit viného než potrestat neviného.**

ISLÁMSKÁ PRÁVNÍ TRADICE A ZÁPAD: VLIV

- První ústava: Medínská dohoda mezi mekkánskými muslimy a muslimskými, židovskými a polyteistickými obyvateli Medíny.
- Dodnes platné základní členění jednotlivých oblastí práva
- Vymizení tzv. ordálů (Božích soudů)
- kodifikace a sjednocení zákona, vznik moderních zákoníků (první z nich: Alfonso IX., španělská Kastilie, 13. století: *Las Siete Partidas*, v přímé návaznosti na soupeření s muslimskými oblastmi Pyrenejského poloostrova)
- Vznik samostatné kategorie mezinárodního práva (arab. **السير as-sijer**)
- Institut veřejného ochránce práv stojícího mimo vlastní soudní systém (původně **قاضي المظلومين kádíju l-mazlúmín**)

ISLÁMSKÁ PRÁVNÍ TRADICE A ZÁPAD: K DALŠÍ DEBATĚ

- Zavádění šarí'y“ jako celku, nebo komunitní pravidla pro západní muslimy v rámci smírčího řízení (např. v UK *The Arbitration act* z r. 1996, rabínské soudy Beth Din) v otázkách sňatku, rozvodu, obchodu, občansko-právních vztahů, bez přesahu na nemuslimy, příp. nežidy.
- Bezúrokové finančnictví, etické obchodování.
- Lidská práva, demokracie, slučitelnost: Jde o nalezení shody na společných hodnotách, nebo vymáhání víry ve vlastní principy?
- Dvojí metr Západu v uplatňování vlastních zásad.